

תנועת הקיבוץ הדתי

כ"ב סיון תש"ע 4.6.10

גיליון מס' 210

פרשת שלח לך

מאת עדנה שוורץ-לובושיץ

המקושש ומצוות ציצית

סדרת שלח-לך עוסקת, בחלקה הגדול, בחטא המרגלים ובהשפעה של החטא ותוצאותיו על המרגלים ועתיד האומה כולה. בסופה של הסדרה מופיעות שתי פרשיות: פרשת המקושש ופרשת ציצית. סמיכות פרשיות זו הביאה את חז"ל והמפרשים לעסוק בשאלה: "מה עניין מקושש אצל פרשת ציצית?" התשובות לשאלה:

- להעביר לנו את טענותיהם של עוברי עבירה, באמצעות דבריו ומעשהו של המקושש.
- ללמד אותנו מה תפקידה של הציצית לגבי כל אחת מהטענות וכיצד הציצית טופחת על פניו של עובר העבירה ואמורה להרחיק אותו מביצוע העבירה.

התופעה של אי קיום מצוות יכולה לנבוע מרפיון בקיומן ועד לכפירה במי שנתן אותן. המקושש מייצג את עובר העבירה הטוען 'שמעתי ושכחתי' - "שמע המקושש כי מחללה מות יומת אבל שכח התראה זאת". זהו אדם אשר "המצוות רפויית בידו ועדיין לא נשתרשו בו" (מדרש לקח טוב).

תפקיד הציצית במקרה זה הוא להזכיר לאדם שלא ישכח. נתן הקב"ה מצווה לכל הימים "ואפילו בשבת ישאו עליהם האות הזה (הציצית) ובזה יזכרו את מצוותי ולא יסיחו דעתם מהן כמו שנאמר וזכרתם את כל מצוות ה' " (ילקוט מעם לועז).

מן העבר השני של הקשת מוצעים שני אפיונים אחרים של המקושש – אדם המחפש ומוסיף מצוות והחמרות, כדי להראות לאחרים עד כמה צדיק הוא או שמקושש כדי להזהירם מהעונש הכרוך באי-קיום המצוות. על פי סברה א' טוען המקושש - "אני אדם כשר וכוונתי הייתה לשם שמים. העזתי וחיללתי את השבת כדי שידעו שעונשו של מחלל שבת הוא סקילה" (ילקוט מעם לועז), ולפי סברה ב' - "שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהן שלא להיכנס לארץ ממעשה מרגלים שוב אין מחוייבין במצוות, עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים" (ב"ב קי"ט: תוספות).

הציצית מראה את התכלת הדומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד. בלבישת הציצית האדם מקבל את פני השכינה שקבעה "לבל תוסיף ולבל תגרע" ומזכירה שאת המצוות יש לקיים בדיוק ובפירוט כפי שציווה הבורא.

המקושש יכול לייצג במעשהו גם את הלא-מאמין הטוען כי התורה מיושנת ומאובנת והייתה אולי מתאימה לתקופת המדבר ולגלות, אך אין לה מקום בעולם המודרני. מקושש העצים ידע שאסור לקושש עצים וידע שמקושש הוא ביום השבת. הוא טוען: מה המצוות האלה לכם?

הציצית, ע"י ראייתה, באה להזכיר לנו כי "תורת ישראל היא החוק היחיד שלא יצא מתוך העם. הן היהדות היא הדת היחידה שלא יצאה מלבם של בני אדם המוצאים בה את היסוד הרוחני לחייהם... ומקימה מחיצה מובהקת ומיוחדת במינה בינה ובין כל שאר החוקים והדתות בעולם" (הרש"ר הירש). הציצית – אומר ר' אלימלך מליז'נסק – מזכירה לנו גם מצוות "מודרניות": "על עבירות שאדם דש בעקביו... שישמור עצמו מכעס ומחנופה, משקרים, מרכילות, מלשון הרע, מחמדת הממון". לפי דעתו חטא המקושש היה ש "קיצץ בנטיעות... וזה מחמת לימוד תורה שלא לשמה הביא למכשלה הזאת".

חוסר האמונה נובע מחינוך לא נכון, מלימוד לא לפי דעתו של התלמיד. חז"ל ראו במצוות ציצית כ"שקולה נגד כל המצוות". תן לילד אפילו מצווה אחת קלה לביצוע כמצוות ציצית, שבה ישקיע את מחשבתו ומרצו והיא תגן עליו מפני רוחות של כפירה. הציצית מביאה את לובשה ליראת שמים. "וחילק ליראיו תכלת שהיא מעין כבוד" ומרחיקה אותו מעבירות כמסופר על אדם שהיה זהיר במצוות ציצית ובאו ארבע ציציותיו וטפחו לו על פניו. (מנחות מ"ד).

ר' שמחה מאיר מדוינסק בספרו "משך חכמה" מכליל את נושא הציצית על כל בני האדם. לדבריו "העיר הבורא אותנו במצוות ציצית ולהורות כי המציאות היא בגד שמשני צדדיו יש חוטין שעדיין לא נארגו... ואתה בן אדם הכן לבבך ולבלתי לכת אחרי העין והלב... ואתה בן אדם אם תארוג את הבריאה תיעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית". האדם צריך להשלים את מעשה הבריאה, אבל רק בתנאי שהעשייה האנושית היא בהתאם לקווים המנחים שקבע לנו הקב"ה בתורה ובכך נשלים את החסר בבריאה ונביא אותה לשלמותה בחומר וברוח.

הגאון רבי אליהו מוילנא בשעת פטירתו מהעולם אמר: "מה קשה הפרידה מעולם המעשה שבו הייתי עד עתה, בו בשכר מצווה העולה פרוטות כמצוות ציצית אדם זוכה לקבל פני שכינה (וראיתם אותם אין כתיב כאן אלא וראיתם אותו – מגיד שכל המקיים מצוות ציצית כאילו מקבל פני שכינה) ואילו בעולם האמת ... אפילו ירתום האדם כל כוחותיו לא יוכל להשיג מדרגה זו של קבלת פני שכינה".

**עדנה שורץ-לובשיץ - בת וחברת בארות יצחק, רכזת תרבות לשעבר
ומזה שלוש שנים עורכת את עלון בארות יצחק - ה"ידיעון".**

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039